

Wyrok z dnia 23 września 1999 r.

II UKN 126/99

Sędzia w stanie spoczynku, który z mocy prawa traci prawo do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego, nie podlega wyłączeniu z obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu wykonywania praktyki adwokackiej.

Przewodniczący: SSN Barbara Wagner, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Zbigniew Myszka (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 23 września 1999 r. sprawy z wniosku Wacława K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w O. o ustalenie obowiązku ubezpieczenia społecznego, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 września 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 29 września 1998 r. oddalił apelację wnioskodawcy Wacława K. od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie z dnia 27 maja 1998 r. [...], oddalającego odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w O. z dnia 24 lutego 1998 r., ustalającej, że po 1 stycznia 1998 r. podlega on nadal ubezpieczeniu społecznemu z tytułu wykonywania zawodu adwokata.

W sprawie tej ustalono, że decyzją z dnia 25 lutego 1993 r. Minister Sprawiedliwości - działając na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz.U. Nr 16, poz. 124 ze zm.) - wyraził zgodę na wykonywanie indywidualnie zawodu adwokata przez wnioskodawcę, będącego wówczas emerytowanym sędzią. Po zmianie z dniem 1 stycznia 1998 r. przepisów ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) wnioskodawca wybrał status prawny sędziego w stanie spoczynku i

skorzystał z prawa do uposażenia przysługującego takiemu sędziemu. W związku z dokonanym wyborem wnioskodawca domagał się wyłączenia go przez organ rentowy z obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu wykonywania zawodu adwokata, do czego miały uprawniać go regulacje zawarte w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą.

Na tle takich ustaleń Sąd Apelacyjny uznał za trafne stanowisko Sądu Wojewódzkiego, iż uprawnienie wnioskodawcy do pobierania uposażenia przysługującego od 1 stycznia 1998 r. jako sędziemu w stanie spoczynku, jest niezależnie od podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego z tytułu wykonywania indywidualnej praktyki adwokackiej. W konsekwencji zgłoszone żądanie wyłączenia go po dniu 1 stycznia 1998 r. z obowiązku podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu wykonywania zawodu adwokata było bezpodstawne.

W kasacji wnioskodawca podniósł zarzut naruszenia prawa materialnego - art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą i podtrzymał żądanie ustalenia, że - jako sędzia w stanie spoczynku korzystający z prawa do uposażenia, poczynając od 1 stycznia 1998 r. - nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu. Zdaniem skarżącego Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który jest zwolniony „w stosunku do emerytowanych sędziów z obowiązku przekazywania im świadczeń”, nie powinien pobierać od nich składek ubezpieczeniowych, za które w przyszłości nie zaofertuje im „ekwiwalentnie dosłownie niczego”.

Sąd Najwyższy uznał, że kasacja jest bezzasadna.

Począwszy do wejścia w życie z dniem 1 stycznia 1998 r. nowej regulacji zawartej w art. 78¹ § 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm., powoływanej dalej jako pusp) przewidującej, iż od wynagrodzenia sędziów nie pobiera się składek na ubezpieczenie społeczne, przyjmuje się, że sędziowie oraz sędziowie w stanie spoczynku nie podlegają obowiązkowi emerytalnego i rentowego ubezpieczenia społecznego. Wnioskodawca jest sędzią w stanie spoczynku, który skorzystał z uprawnień związanych z tym stanem, w tym z prawa do uposażenia przysługującego sędziemu w stanie spoczynku w wysokości 75 % wynagrodzenia zasadniczego wraz z dodatkiem za wysługę lat, pobieranego na ostatnio zajmowanym stanowisku sędzie-

go (art. 71¹ § 2 pusp). W sprawie jest niekwestyjne, że tytułem ustalenia obowiązku dalszego podlegania wnioskodawcy obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu nie jest jego status sędziego w stanie spoczynku, ale wykonywanie przezeń indywidualnej praktyki adwokackiej.

Równocześnie jednak, przejście sędziego w stan spoczynku powoduje z mocy (art. 71 § pusp) utratę prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego. Wobec takiej regulacji normatywnej wnioskodawca nie może zasadnie powoływać się na swoje wcześniejsze uprawnienia emerytalne, które przecież utracił korzystając z wybranego przez siebie statusu prawnego sędziego w stanie spoczynku. Status ten gwarantuje mu przywileje związane z sędziowskim stanem spoczynku, w tym prawo uposażenia sędziego w stanie spoczynku, które jest korzystniejsze niż odpowiednie świadczenie z ubezpieczenia społecznego (emerytura), jaka przysługiwała poprzednio wnioskodawcy po zaprzestaniu wykonywania czynnej służby sędziowskiej, tj. przed dokonaniem wyboru statusu i uprawnień sędziego w stanie spoczynku. Przede wszystkim wskutek takich uwarunkowań normatywnych żądanie wnioskodawcy, który z dniem 1 stycznia 1998 r. skorzystał ze statusu prawnego sędziego w stanie spoczynku, a w konsekwencji wybrał prawo do uposażenia, przez co równocześnie utracił prawo do wcześniej pobieranej emerytury, nie mogło być uwzględnione. Sędzia w stanie spoczynku wykonujący dodatkowo zawód adwokata nie może powoływać się na regulacje, jakie były zawarte w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.) i przewidywały, iż osoby prowadzące działalność gospodarczą, które miały ustalone prawo do emerytury, nie podlegały obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu, jakiemu podlegają adwokaci wykonujący zawód indywidualnie. Sędzia w stanie spoczynku, który z mocy prawa traci prawo do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego, nie podlega wyłączeniu z obowiązkowego ubezpieczenia społecznego związanego w wykonywaniem dodatkowego zawodu adwokata niezależnie od kontrowersyjności rodzaju ubezpieczenia społecznego (pracowniczego czy też osób prowadzących działalność gospodarczą). W tym ostatnim zakresie wnioskodawca nie postawił bezpośrednio żadnych zarzutów kasacyjnych co do ustalenia kontynuowania ubezpieczenia na zasadach pracowniczego ubezpieczenia społecznego, przeto Sąd Najwyższy związany granicami kasacji oraz ich uzasadnieniem (art. 393¹¹ KPC), nie rozważał tej kwestii.

Wnioskodawca wykonujący indywidualną praktykę adwokacką nie jest zatem zwolniony w tym zakresie z obowiązku zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne, z których może przecież skorzystać w razie możliwej rezygnacji ze statusu prawnego i uprawnień przysługujących sędziemu w stanie spoczynku, co spowoduje odzyskanie przezeń uprawnień emerytalnych i możliwość uwzględnienia dalszych okresów ubezpieczenia i opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne - przy ponownym ustaleniu przysługujących mu wówczas uprawnień emerytalnych. Z drugiej strony wnioskodawca, który czuje się pokrzywdzony odmową wyłączenia go z obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu wykonywanej praktyki adwokackiej, może również zrezygnować z wykonywania zawodu adwokata, na którego wykonywanie powinien zresztą w aktualnym stanie prawnym uzyskać zgodę prezesa właściwego sądu okręgowego (art. 68 § 1 pusp) i korzystać z godnego uposażenia przysługującego mu jako sędziemu w stanie spoczynku. Nie będzie wówczas podlegał „fiskalnemu” obowiązkowi zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne adwokatów.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy oddalił kasację na podstawie art. 393¹² KPC.

=====